

Trekvlinders in België en Nederland in 2018 (Lepidoptera)

Eddy Vermandel & Albert Vliegenthart

Samenvatting. Verslag over de trekvlinders in 2018 in België en Nederland. Een verkorte versie in het Frans en Engels wordt achteraan toegevoegd.

Résumé. Lépidoptères migrants en 2018 (sixième rapport) (Lepidoptera). Rapport sur les migrants observés aux Pays-Bas, en Belgique en 2018. Un sommaire en langues française et anglaise a été ajouté à la fin d'article.

Abstract. Migrant Lepidoptera in 2018, (sixth report) (Lepidoptera). Report on migrants observed in The Netherlands, Belgium in 2018. An abridged version in English and French is added at the end of the paper.

Key words: Migrating Lepidoptera – Belgium – The Netherlands

Vermandel, E.: Poorterslaan 118, 4561 ZN Hulst, Nederland. trekvlinders@gmail.com

Vliegenthart, A.: Mennonietenweg 10, 6700 AM Wageningen, Nederland. albert.vliegenthart@vlinderstichting.nl

Inleiding

Het jaar 2018 ging als warmterecord de boeken in. Het leidde tot uitdroging van leefgebied van enkele soorten waardoor sommige soorten hun oorspronkelijk leefgebied verlieten. Dit gedrag heeft eerder te maken met overleving dan met trekgedrag. Opvallend was dat sommige soorten opvallend talrijk waren in 2018. Pijlstaarten als oleanderpijlstaart [*Daphnis nerii* (Linnaeus, 1758)] en windepijlstaart [*Agrilus convolvuli* (Linnaeus, 1758)] werden best veel waargenomen, waarbij ook rupsen werden aangetroffen. Iets wat doorgaans niet het geval is. Deze zouden volgens de trekvlindertheorie in het najaar als vlinder terugvliegen naar het zuiden. Het is mogelijk dat een deel van de relatief vele trekvlinderwaarnemingen in oktober eveneens te herleiden zijn naar terugkerende soorten? Zoals ieder jaar laten sommige soorten een opvallende verspreiding zien. De kust is voor veel soorten een echte barrière. Hierdoor worden veel trekvlinders uit oostelijke richting vaak juist aan de kust gezien, omdat ze daar feitelijk tegen de zee aan botsen. Een mooi voorbeeld is de roodstreepspanner [*Rhodometra sacaria* (Linnaeus, 1767)] (fig. 1) en anderen komen over het algemeen niet verder dan halverwege Nederland. De oranje luzernevlinder [*Colias croceus* (Geoffroy, 1785)] liet het laatste zien bijvoorbeeld (fig. 2). Waarom soorten tot een bepaalde grens vliegen is nog altijd onduidelijk. Heeft het te maken met de aanhoudende wind die plots stopt of is het achter deze 'grens' koeler? Daar zou eens nader onderzoek naar moeten gebeuren. Wel bekend is dat trekvlinders meer aan de kust worden waargenomen. Dit komt omdat de vlinders niet snel de zee opvliegen, waardoor een soort stuwend effect optreedt en soorten relatief meer aan de kust worden waargenomen.

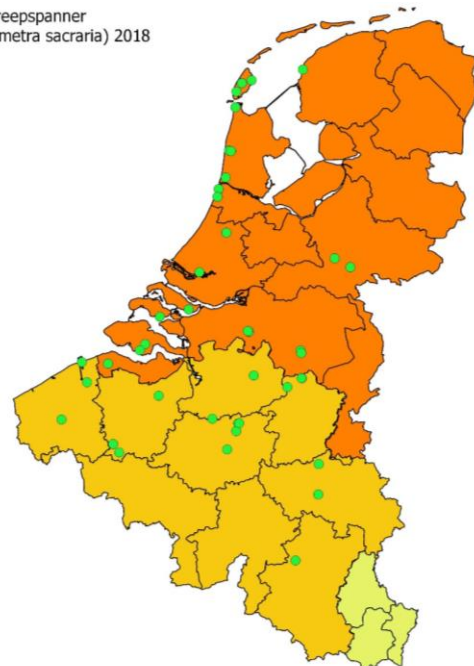
Klimatologisch overzicht van 2018

Van belang voor het trekvlinderonderzoek zijn o.a. de volgende gegevens:

Januari behoorde tot de zachtste januarimaanden in ruim een eeuw, maar was somber en vrij nat. Februari was uitzonderlijk zonnig, koud en droog met op het eind een oostelijk stroming Siberische lucht. Op 4 maart sloeg het

weer om met van 10–12 maart zuidelijke aanvoer van zachte lucht. Daarna weer koud, veel wind en oostelijke stroming. April was zeer zacht en nat met van 17–22 april zomerse dagen. Mei begon koel, maar werd al snel zomers warm. Eind mei zelfs tropisch warm. Ook juni was zeer warm en droog. Juli was record droog, record zonnig en zeer warm. Veelal veroorzaakt door oostelijke wind. De eerste week van augustus was een voortzetting van deze extreem warme periode. De rest van deze maand was wisselvallig met normale temperaturen. September was vrij warm, vrij droog en zeer zonnig. Op de 18^e liep een zuidelijke stroming voor een koufront uit. Vanaf de 21^e wisselvallig met eind september de eerste nachtvorst. Oktober was zacht, droog en ook zeer zonnig met medio deze maand zeer hoge temperaturen voor de tijd van het jaar. Daarna daalde de temperatuur geleidelijk. November was zeer droog en zonnig met normale temperaturen. December was zeer zacht, maar aan de natte kant.

Roodstreepspanner
(*Rhodometra sacaria*) 2018

Fig. 1. De waarnemingen van de roodstreepspanner trechteren zich naar de Nederlandse kustlijn.

Fig 1. The observations of *Rhodometra sacaria* funnel towards the Dutch coastline.

De trekvlinders

Bedoeld worden die soorten die veelal uit het Middellandse-Zeegebied of de subtropen afkomstig zijn en in onze contreien worden opgemerkt. Deze soorten kunnen doorgaans in geen enkel stadium onze winter overleven.

1. *Colias hyale* (Linnaeus, 1758) – gele luzernevlinder.

De eerste twee gele luzernevlinders werden gemeld uit Belvédère (Rochefort) (NA) op 29 april (R. Daems). Vanaf begin mei was de soort zowel in Belgisch als Nederlands Limburg en in de provincie Namen present. Elders ontbrak de vlinder nog.

Het verschil tussen *Colias hyale* en *Colias alfacariensis* Ribbe, 1905 is echter zo gering dat foutjes bij de determinatie op de loer liggen. Wij zullen vanaf heden geen *Colias hyale* waarnemingen van de kalkgraslanden meer opnemen in het jaarverslag.

Pas eind mei werd de soort sporadisch uit andere oostelijke provincies gemeld. Van eind mei tot eind juni was de soort praktisch overal afwezig. Vanaf 26 juni werd de soort weer volop gemeld met op 3 juli zelfs ruim 25 exemplaren te Koningsbosch Spaanshuisken (LI) (W. Steenge). Het duurde tot eind juli voordat de soort ook in de westelijke provincies aanwezig was. De meeste meldingen blijven uit het oosten komen met een piek eind augustus / begin september. In de tweede helft van september en in oktober namen de aantallen gestaag af. De laatste vlinder werd gezien te Maastricht – Sint Pietersberg (J. van Maastricht) op 6 november. Ruim driekwart van alle meldingen kwam uit Nederland.

Maandtotalen: april: 3; mei: 95; juni: 36; juli: 911; augustus: 1245; september: 936; oktober: 68; november: 2. Jaartotaal: 3296.

Oranje luzernevlinder (*Colias croceus*)
in Nederland 2018

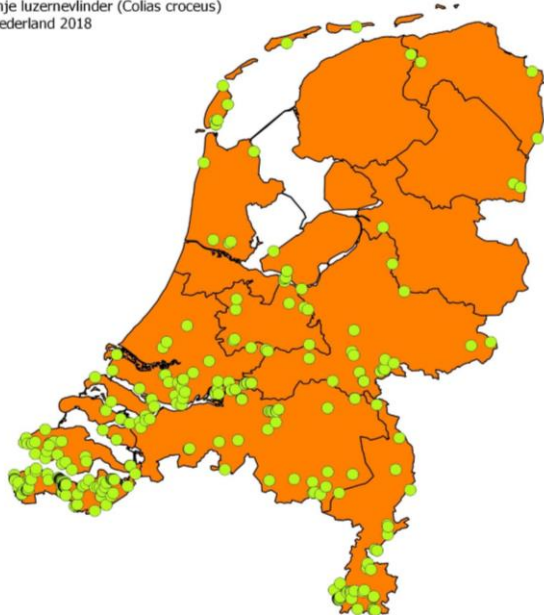

Fig. 2. De waarnemingen van de oranje luzernevlinder in Nederland zijn duidelijk verdeeld over de zuidelijke helft van het land.

Fig 2. The Dutch observations of *Colias croceus* are clearly divided over the southern part of the country.

2. *Colias croceus* (Geoffroy, 1785) – oranje luzernevlinder. In tegenstelling tot de gele luzernevlinder kwam nu driekwart van de waarnemingen uit België. Dit kwam doordat deze soort boven de grote rivieren in Noord-Nederland weinig werd gezien. Alleen uit de provincies Zeeland en Limburg werd de soort veelvuldig gemeld. Al op 7 april werden twee imago's gezien te Aubel (LG). Wellicht werd er ook één gezien op 8 april te Leusden (UT) (M. Dijksterhuis). Vanaf 27 april liet de soort zich tot eind juni af en toe bewonderen. Er volgde nu een reeks dagelijkse meldingen. Heel de maand september werd de oranje luzernevlinder elke dag van tientallen plaatsen gemeld. Nergens werden veel exemplaren gezien, maar het grote aantal medewerkers zorgde voor een behoorlijk maandtotaal. Pas na 23 oktober zijn er weer dagen zonder meldingen. Het laatste exemplaar werd gezien te Heist (WV) (L. Kestemont en M. Henry) op 17 november.

Colias croceus f. *helice* werd achttien keer gemeld.

Maandtotalen: april: 3; mei: 17; juni: 12; juli: 655; augustus: 393; september: 1122; oktober: 330; november: 39. Jaartotaal: 2571.

3. *Lampides boeticus* (Linnaeus, 1767) – tijgerblauwtje. Wederom een adventief. Op 11 maart werd een vrouwtje binnenshuis aangetroffen te Castricum (NH) (M. Ruhland). Verder werd er van 9 september tot en met 14 september één mannetje gezien en gevangen te Genk-Winterslag Terril kern (LI). Misschien betrof het steeds hetzelfde exemplaar. Tenslotte nog een foeragerend vrouwtje op 20 oktober te Sint-Gillis (BR) (L. Vervoort).

4. *Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758) – atalanta. Zoals de afgelopen jaren gebruikelijk werd de soort uit alle maanden gemeld. De eerste atalanta liet zich zien op 2 januari te Olen (AN) (M. Schurmans). Verspreid over deze maand en februari werd de soort regelmatig gemeld. Topdag in deze wintermaanden was 16 februari met meldingen uit tien verschillende plaatsen. Vanaf 4 maart werd de soort op zonnige dagen telkens wel ergens gezien. De aantallen namen in april en mei verder toe en vanaf juni was de soort volop aanwezig tot ver in november. Juli was veruit de beste maand. Na 23 november was de soort alleen op zonnige dagen nog present. De laatste vier atalanta's werden op de laatste dag van het jaar gemeld uit Roermond (LI), Merelbeke (OV), Alken (LI) en Harchies (HA). Het jaartotaal was echter slechts de helft van 2017.

Maandtotalen: januari: 28; februari: 32; maart: 115; april: 535; mei: 1730; juni: 6877; juli: 12402; augustus: 7778; september: 5888; oktober: 7305; november: 1871; december: 70. Jaartotaal: 44631.

5. *Vanessa cardui* (Linnaeus, 1758) – distelvlinder. Ook dit jaar geen meldingen uit januari en februari. De eerste distelvlinder werd op 25 maart gezien te Schiedam (ZH) (Nick van der Marel). De eerste helft van april moest het doen met twee waarnemingen. Vanaf 14 april begon een ononderbroken reeks die pas eindigde op 17 november. Het aantal waarnemingen liep langzaam op in mei. Juni en juli waren veruit de beste maanden. Zo werd

bv. op 16 juni de soort door ruim driehonderd verschillende waarnemers gezien, maar bijna nooit in grote aantallen. In augustus vielen de meldingen flink terug en dit zette nog verder door in september, oktober en november. Na 17 november werden nog twee distelvlinders gezien te Meyendel (ZH) (G. Ros) op 4 december.

Maandtotalen: maart: 1; april: 172; mei: 844; juni: 7828; juli: 7111; augustus: 2180; september: 855; oktober: 435; november: 66; december: 2. Jaartotaal: 19560.

6. *Danaus plexippus* (Linnaeus, 1758) – monarchvlinder. Op 27 juli zag G. Vervoert “een enorme roodbruine vlinder met zwart in de vleugels” rondvliegen in de tuin te Oss (NB). Bij een juiste determinatie werd gedacht aan een ontsnapt exemplaar uit een vlinderkas.

7. *Rhodometra sacraria* (Linnaeus, 1767) – roodstreepspanner. De eerste spanners werden aangetroffen in de vlindervallen te Esneux (LG) (E. Wille) op 3 augustus en te Zonnemaire (ZL) (P. Boone) op 11 augustus. Op enkele vangsten na duurde het tot 12 oktober voordat de soort plotseling van vele plaatsen in zowel Nederland en België gemeld werd. Tien dagen later op 22 oktober was reeds het abrupte einde van de meldingen van deze soort. Op 22 oktober kwam een imago op licht in Zandvoort (NH) (L. Punt). De meeste exemplaren werden gemeld uit de kustprovincies.

Belgische vindplaatsen: AN: Kasterlee, Muizen; OV: Petegem, Daknam, Nukerke; WV: Assebroek, Hooglede, Heist; LG: Esneux, Fexhe-Slins; LI: Neerpelt, Lommel; VB: Betekom, Wezemaal, Meerdaalwoud.

Nederlandse vindplaatsen: NH: Zandvoort, Texel, Zuid-Kennemerland, Schiedam, Bergen, Den Helder, Bergen-Noord, Bergen, Heemskerk; ZL: Zonnemaire, Nisse, Ouwkerk, Driewegen, Oostburg; NB: Veldhoven, Gilze; ZH: Alphen aan den Rijn, Achthuizen, Meijndel; FR: Harlingen; GE: Arnhem; LI: Sint Joost; FL: Lelystad.

Maandtotalen: augustus: 3; september: 6; oktober: 50. Jaartotaal: 59.

8. *Cyclophora pupillaria* (Hübner, 1799) – oranje-rode oogspanner. De vleugeltekening van deze soort is erg variabel. Verwarring met *C. linearis* (Hübner, 1799), *C. punctaria* (Linnaeus, 1758) en/of *C. porata* (Linnaeus, 1767) liggen altijd op de loer. Op 22 april trof S. Van Cleynenbreugel één exemplaar aan in zijn lichtval te Sint-Katherina-Lombeek (VB). Ruim drie maanden later, op 25 juli, vond D. De Vreeze evenals vorig jaar deze zeldzaamheid in zijn lichtval te Wondelgem (OV).

9. *Orthonama obstipata* (Fabricius, 1794) – zuidelijke bandspanner. In april kwamen er drie meldingen uit België. De eerste op 14 april te Heusden (OV) (R. van de Meulebroeke). De tweede en derde zaten in de lichtval op 21 en 22 april te resp. Assebroek (WV) en Zeveneken (OV). Het duurde tot 13 juli voordat het eerste exemplaar zich in Nederland liet zien. Met tussenpozen van soms meer dan een week werd de soort hier en daar in een lichtval aangetroffen. De beste periode was van 12 tot 21 oktober

met acht vangsten op licht. De laatste zat op 21 oktober te Rockanje (ZH) (K. van Rij) in de lichtval.

Belgische vindplaatsen: WV: Assebroek, Dudzele, leper; AN: Meerle-Elsakker, Merksem, Poederlee-Heerle, Hoogstraten; OV: Zeveneken, Daknam, Heusden.

Nederlandse vindplaatsen: GR: Groningen; UT: Amerongen; ZH: Rockanje, Waddinxveen; NH: Zandvoort; ZL: Ouwkerk.

Maandtotalen: april: 3; juli: 2; augustus: 3; september: 1; oktober: 8. Jaartotaal: 17.

10. *Agrilus convolvuli* (Linnaeus, 1758) – windepijlstaart. Op 16 juni werd een windepijlstaart gezien te Hoegaarden (VB) (B. Dervaux). Ruim een maand later op 18 juli verscheen de tweede te IJmuiden (NH) (S. O'Brien). Vanaf nu was de soort op vele plaatsen in Nederland en België ruim aanwezig. De eerste rups werd op 9 september gezien in de Marker Wadden (FL) (J.-W. de Gids). Er werden steeds meer rupsen en steeds minder imago's gemeld. Het laatste imago verscheen op 24 oktober te Terneuzen (ZL) (M. Vaal) en de laatste rups op 26 oktober te Koudekerke (ZL) (E. Sanders).

Maandtotalen: juni: 1; juli: 4; augustus: 114; september: 4 rupsen + 54; oktober: 25 rupsen + 20. Jaartotaal: 29 rupsen + 193 imago's.

11. *Acherontia atropos* (Linnaeus, 1758) – doodshoofdpijlstaart. Ook dit jaar werden weer veel karkassen gevonden. Tussen 31 maart en 28 oktober acht exemplaren. Het eerste levende exemplaar werd gezien op 31 juli te Lauwersmeer – Ezumakeeg (FR) (A. Boerman). Verspreid over de maanden augustus, september en oktober werd de soort nog tien keer gemeld. De laatste op 26 oktober te Bath (ZL) (B. van Broekhoven). Van de rupsen kwamen slechts twee waarnemingen. Eén op 2 augustus bij de Lepelaarplassen (FL) en één op 28 augustus te Amsterdam in Volkstuincomplex Sloterdijkmeer.

Belgische vindplaatsen: OV: Assenede, Nukerke; BR: Brussel; WV: Ringbeek.

Nederlandse vindplaatsen: ZL: Bath, Wissenkerke; GE: Brummen; OV: St. Isidorushoeve; NB: Breda; DR: Bargerveen; FR: Lauwersmeer; NH: Amsterdam.

Maandtotalen: juli: 1 imago; augustus: 2 rupsen + 1 imago; september: 6 imago's; oktober: 3 imago's.

Jaartotaal: 2 rupsen + 11 imago's.

12. *Daphnis nerii* (Linnaeus, 1758) – oleanderpijlstaart. Op 13 augustus werden maar liefst 17 rupsen gevonden te Erondegem (OV) (M. Van Houdt). De rups werd verder gedurende de maanden augustus en september nog op diverse plaatsen gezien. Van de vlinder zelf kwamen er slechts drie meldingen. Eén op 21 september te Rupelmonde (OV) (B. de Laet) één op 30 september te Kapellen (AN) (F. Van den Bogaert) en één op 25 oktober te Moerbrugge (WV) (R. Strubbe).

Belgische vindplaatsen: AN: Kapellen, Deurne, Brecht; OV: Rupelmonde, Erondegem; VB: Veltem; WV: Tielt, Moerbrugge.

Nederlandse vindplaatsen: NB: Hoogerheide; ZL: Middelburg.

Maandtotalen: augustus: 17 rupsen; september: 12 rupsen en 2 imago's; oktober: 1 imago. Jaartotaal: 29 rupsen en 3 imago's.

13. *Hyles livornica* (Esper, 1780) – gestreepte pijlstaart. Op 6 augustus zat een imago op een vlinderstruik in de tuin te Alphen (GE) (H. Oosting). Verwarring met de walstropijlstaart *Hyles gallii* (Rottemburg, 1775) werd door de waarnemer uitgesloten.

14. *Macroglossum stellatarum* (Linnaeus, 1758) – kolibrievlinder. Wederom een zeer goed jaar voor de kolibrievlinder. Reeds op 4 januari werd een exemplaar gezien te Zomergem-Most (OV) (Johan Blanckaert). Ook in februari werden overwintersaars gemeld uit Maastricht (LI) en Bressoux (LG). De maanden maart en april kende opvallend veel foeragerende imago's. Vanaf begin mei begon de reeks dagelijkse meldingen die duurde tot ver november. Ging het in mei nog om gemiddeld ongeveer vijf exemplaren per dag, in juni waren dat er al gemiddeld 20, juli 70 en augustus ruim 100. Vanaf de tweede helft van september namen de waarnemingen gestaag af. De soort liet zich echter ook in november en december regelmatig bewonderen. De laatste werd gemeld op 22 december uit Heiloo (NH) (M. Kok). Op 27 december werd nog een imago binnenshuis aangetroffen te Olne (LG) (D. Rabosée). De vlinder stierf op 2 januari 2019.

Maandtotalen: januari: 1; februari: 4; maart: 19; april: 45; mei: 162; juni: 749; juli: 2322; augustus: 3362; september: 1485; oktober: 578; november: 85; december 11. Jaartotaal: 8908.

Fig 3. Rupsen van de grote worteluil overwinteren steeds vaker in de Lage Landen. Foto © Piet Smeets – Beugen (NB).

Fig. 3. Caterpillars of *Agrotis ipsilon* more often hibernate in the Netherlands and Belgium. Photo © Piet Smeets – Beugen (NB).

15. *Agrotis ipsilon* (Hufnagel, 1766) – grote worteluil. Op 23 april zat een grote worteluil in de lichtval te Zichem (VB) (M. Herremans). Vanaf eind april werd de soort regelmatig gemeld. Door de vele vangsten op het laken en met smeer door groepjes waarnemers was het erg lastig om dubbeltellingen te voorkomen. In mei en juni waren de aantallen laag. Vanaf medio juli werd de soort steeds meer gemeld. Medio augustus waren er vele waarnemingen met tien exemplaren of meer. Vanaf september gingen de aantallen fors omlaag. Opvallend

waren nog wel de vangsten van 43 exemplaren op 7 november en 28 exemplaren op 8 november in de lichtval te Ouwerkerk (H. de Bruijn). De soort bleef goed aanwezig tot en met de eerste week van december. Daarna volgden nog een paar meldingen. De laatste op 31 december te Nukerke (OV) (S. Feys).

Maandtotalen: april: 3; mei: 63; juni: 158; juli: 295; augustus: 2588; september: 528; oktober: 197; november: 351; december: 36. Jaartotaal: 4219.

16. *Peridroma saucia* (Hübner, 1808) – blauwvleugelluil. Op 21 mei werd een imago in de lichtval aangetroffen te Elverdinge (WV) (A. Ameys). Juni kende twee waarnemingen één Belgische op de 19de en Nederlandse op de 20ste. Ook juli deed het niet veel beter met drie exemplaren op de 23–25 en 26e – allen in België. Daarna kwamen er in augustus en september alleen nog enkele meldingen van foeragerende imago's op smeer uit Nederland. Op 28 november tenslotte kwam de laatste te Berkelaar (LI) (R. Hulsbosch) op licht.

Belgische vindplaatsen: AN: Oud-Turnhout; OV: Ertvelde, Lembeke; WV: Westkapelle, Elverdinge.

Nederlandse vindplaatsen: DR: Wildenberg; NH: Noordhollands Duinreservaat – Wimmenummerduinen en Vogelwater; LI: Berkelaar.

Maandtotalen: mei: 1; juni: 2; juli: 3; augustus: 3; september: 1; november: 1. Jaartotaal: 11.

17. *Mythimna vitellina* (Hübner, 1808) – zuidelijke grasuil. Op 23 mei zat een vroeg exemplaar in de lichtval te Ouwerkerk (ZL) (H. de Bruijn). Pas op 5 juli werd een tweede gemeld te Oudenaarde (OV) (L. Menschaert). In de maanden juli, augustus en september werd de soort sporadisch gemeld. De meeste waarnemingen waren in de periode van 3 tot en met 20 oktober. De laatste op 20 oktober te Westende (WV) door vier verschillende waarnemers.

Belgische vindplaatsen: AN: Edegem; NA: Mehaigne; LG: Melen; OV: Oudenaarde, Machelen, Wondelgem; VB: Overijse; HA: Estinnes-au-Mont; WV: Sint-Denijs, Houtem, Ieper, Hoogde, Westende.

Nederlandse vindplaatsen: NH: Texel, Noordhollands Duinreservaat – Duin en Bosch – Vogelwater, Heemskerk, Nationaal Park Zuid-Kennemerland, Bergen, Bergen aan Zee; ZL: Ouwerkerk, Lewedorp, Oostburg, Nieuwdorp, Oost-Souburg, Wolphaartsdijk, Middelburg; LI: Broekhuizen, Berkelaar; ZH: Alpen aan den Rijn, Meijndel

Maandtotalen: mei: 1; juli: 4; augustus: 4; september: 8; oktober: 25. Jaartotaal: 42.

18. *Spodoptera exigua* (Hübner) – Florida-uil. Op 24 juli werd een imago aangetroffen in de lichtval te St. Joost (LI) (C. Schaefer). In de eerste helft van augustus werd de soort nog zes keer gezien, alle in België. September moest het met één waarneming doen op de 20ste. Vanaf 7 oktober werd het uiltje zowel in Nederland als België gezien. De laatste Florida-uil zat op 17 oktober in de lichtval te Nukerke (S. Feys).

Belgische vindplaatsen: WV: Hoogde, Oostende, Ieper; NA: Mehaigne, Aische-en-Retail; LG: Thier de Lanaye, Montagne Saint Pierre; LI: Lommel; VB: Kessel-Lo;

OV: Nukerke, Oudenaarde.

Nederlandse vindplaatsen: LI: Sint-Joost; ZL: Lewedorp, Ouwkerk; NH: IJmuiden.

Maandtotalen: juli: 1; augustus: 6; september: 1; oktober: 13. Jaartotaal: 21.

19. *Heliothis armigera* (Hübner, 1808) – katoendaguil.

Gelukkig geven steeds meer medewerkers hun gegevens door met foto's. Hierdoor kunnen foute determinaties gemakkelijker gezien worden. Zo bleken dit jaar alle meldingen van juni en juli foutieve determinaties te zijn. De eerste katoendaguil werd dan ook pas gezien op 1 augustus te Zwiggelte (DR) (J. Biewenga) Verspreid over de maand augustus werd de soort op diverse plaatsen in de lichtval aangetroffen. In september en oktober waren er minder meldingen, maar de soort bleef present. Meest opvallend waren drie exemplaren op 14 oktober in de lichtval te Westende (WV). De laatste werd op 30 oktober gezien te Arnhem (GE) (P. van der Kamp).

Maandtotalen: augustus: 15; september: 8; oktober: 10. Jaartotaal: 33.

20. *Autographa gamma* (Linnaeus, 1758) – gamma-uil.

Vanaf 19 april begonnen de meldingen binnen te druppelen. De bekende ononderbroken reeks startte begin mei. De soort was praktisch onmiddellijk overal in Nederland en België aanwezig. In juni gingen de aantallen wat omhoog, maar de piek lag dit jaar duidelijk in juli. Augustus en september kenden een scherpe terugval. In oktober namen de waarnemingen weer wat toe. Na de eerste week van november werd de soort steeds minder gezien. Van 11 tot 22 december werd geen enkele gamma-uil gemeld. De laatste week van het jaar toch weer zes imago's. Op 25 december werd nog een foeragerend gamma-uiltje op bloeiende *Viburnum* waargenomen te Poortugaal (ZH) (H. Meijer). De allerlaatste was er op de allerlaatste dag van het jaar te Assenede (OV) (Walter de Smet).

Maandtotalen: april: 5; mei: 4175; juni: 8422; juli: 27344; augustus: 4747; september: 776; oktober: 1598; november: 276; december: 26. Jaartotaal: 47381.

Fig. 4. De waarneming van de ni-uil werd bevestigd met deze foto.

Foto © P. Simpelaar – Oostburg (ZL).

Fig. 4. This photo confirms the observation of *Trichoplusia ni*. Photo © P. Simpelaar – Oostburg (ZL).

21. *Trichoplusia ni* (Hübner, 1803) – ni-uil. Op 29 juni werd in de lichtval te Oostburg (ZL) een ni-uil aangetroffen. (P. Simpelaar en H. Bondewel). Een maand later – op 28 juli – nog een exemplaar te Aische-en-Refail (NA) (R. Raison en I. Volont) Foto's toonden aan dat er geen verwarring was met de gamma-uil (*Autographa gamma*).

22. *Plutella xylostella* (Linnaeus, 1758) – koolmotje.

Op 10 februari vond M. van Tweel zes koolmotjes op raapzaad (*Brassia rapa*) te Lexmond (UT). In maart en april was het koolmotje nog een bijzonderheid, maar vanaf medio mei werd de soort dagelijks door meerdere waarnemers gemeld. Ook de aantallen liepen gestaag op. Medio juni kwamen er ook steeds meer plekken waar tien exemplaren of meer gemeld werden. Slechts één keer was er een aantal van meer dan honderd: 105 koolmotten op 16 juli te Ouwkerk (H. de Bruijn). In augustus vielen de aantallen al flink terug en dit zette zich tot het einde van het jaar geleidelijk voort. De laatste werd gemeld uit Antwerpen (AN) (R. Hendrickx en W. De Rouck) op de laatste dag van het jaar.

Maandtotalen: februari: 6; maart: 1; april: 46; mei: 1315; juni: 2532; juli: 5911; augustus: 2278; september: 1196; oktober: 1054; november: 499; december: 79. Jaartotaal: 14917.

23. *Nomophila noctuella* (Denis & Schiffermüller, 1775) – luipaardlichtmot.

Op 24 april werd het eerste exemplaar waargenomen te Vledder (DR) (M. Hillenaar en J. Sagel) Vanaf 8 mei kwam de soort sporadisch in de lichtval en op het laken. Begin juli begonnen de aantallen pas toe te nemen. Aan het eind van deze maand zijn er een tiental meldingen per dag. Heel de maand augustus is de soort overal aanwezig. Na de eerste week van september zette de daling duidelijk in. Medio oktober is er nog een opleving. Na 22 oktober volgden met tussenpozen nog wat waarnemingen. De laatste op 17 november te Chaam (NB) (E.-J. Beenackers)

Maandtotalen: april: 1; mei: 14; juni: 20; juli: 201; augustus: 1193; september: 496; oktober: 288; november: 28. Jaartotaal: 2241

24. *Udea ferrugalis* (Hübner, 1796) – oranje kruidenmot.

De eerste twee exemplaren werden gezien op 28 april te De Meern (UT) (Wijnand Storm) en op laken te Montfoort (LI) (D. Metsemakers) op 31 mei. Vanaf begin juni werd de soort met tussenpozen zeldzaam gemeld. In juli en augustus stegen de aantallen met als hoogtepunt de eerste helft van september. Daarna zette de daling in. De eerste drie dagen van december werd de soort nog zeven keer gezien op licht. De laatste exemplaren op 3 december te Angleur (LG), Arcen en Velden (LI) en Dronten (FL).

Maandtotalen: april: 1; mei: 1; juni: 6; juli: 30; augustus: 89; september: 178; oktober: 103; november: 45; december: 7. Jaartotaal: 460.

25. *Palpita vitrealis* (Rossi 1794) – satijnlichtmot. Het eerste exemplaar werd gevangen op 4 juni in de lichtval te Berkel en Rodenrijs (M. en R. Boskma) Tot begin augustus

werd de soort af en toe gemeld. In augustus nam het aantal meldingen toe en gedurende de maanden september en oktober was de soort overal aanwezig. Verspreid over de eerste helft van november werden nog vijf levende exemplaren gezien. Afgezien van een imago in de lichtval te Oudenaarde (OV) (L. Menschaert) en een dood afgevlagen imago te Bergen aan Zee (NH) op 26 november werd nog eentje "aan de voordeur" gezien te Breda (C. Borghouts) op 8 december. Driekwart van de meldingen kwam uit Nederland.

Maandtotalen: juni: 5; juli: 8; augustus: 35; september: 74; oktober: 96; november: 7; december: 1. Jaartotaal: 226

26. *Antigastra catalaunalis* (Duponchel, 1833) – **sesammot**. Voor het tweede jaar op rij een melding van deze zeldzame trekvlinder. Op 15 oktober werd te Zandvoort (NH) (L. Punt) een sesammot waargenomen op licht.

27. *Ancylosis oblitella* (Zeller, 1848) – **levervlek**. Een topjaar voor deze soort. De eerste levervlek werd op 27 april aangetroffen in de lichtval te Edegem (AN) (L. Janssen). Nummer twee werd gezien te Antwerpen (AN) – Kanaaldok B2 (A. Beidts) op 7 juni. Vanaf begin juli werd de soort praktisch dagelijks gemeld. Uit de laatste week van juli tot medio augustus kwamen de meeste meldingen. Opvallend waren elf exemplaren te Ouwkerk (ZL) op 30 juli en veertien exemplaren in de lichtvallen in het "Dal van de Grensmaas"-Negenoord – Kerkeweerd (LI) op 12 augustus. De soort bleef duidelijk aanwezig tot medio september. Daarna volgde nog één melding uit Thier de Lanaye (LG) (S. Wullaert *et al.*).

Maandtotalen: april: 1; juni: 1; juli: 102; augustus: 117; september: 45; oktober: 1. Jaartotaal: 267.

28. *Utetheisa pulchella* (Linnaeus, 1758) – **prachtbeer**. In de warme oktoberdagen werd deze zeldzame trekvlinder vier keer gezien. Op 13 oktober trof R. Vanhullebosch een prachtbeer aan in de lichtval te Oedelem (WV). Twee dagen later werd weer een imago gezien. Toen te Diestersteenweg (VB) (G. Beullens). En tenslotte weer twee dagen later – op 17 oktober – landde een vlinder op de jas van S. O'Brien te IJmuiden – Zuidpier (NH). Diezelfde dag werd er in de Marker Wadden (FL) nog een mooie foto gemaakt van deze prachtige nachtvlinder.

Résumé

Papillons migrants en Belgique et aux Pays-Bas en 2018

1. *Colias hyale* (Linnaeus, 1758). De fin avril au début novembre 3296 observations. La plupart en août.
2. *Colias croceus* (Geoffroy, 1785). Du 7 avril au 17 novembre 2571 papillons. La plupart en septembre. Peu dans le nord des Pays-Bas.
3. *Lampides boeticus* (Linnaeus, 1767). Un spécimen adventif en mars. Un seul papillon à partir de septembre et un à partir d'octobre.

4. *Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758). Présent dans tous les mois. La plupart en juillet. Total 45631 spécimens.
5. *Vanessa cardui* (Linnaeus, 1758). De fin mars au début décembre 19560 papillons. La plupart en juin et juillet.
6. *Danaus plexippus* (Linnaeus, 1758). Un papillon le 27 juillet à Oss.
7. *Rhodometra sacra* (Linnaeus, 1767). Présent à partir du 3 août. La plupart du 12 au 22 octobre dans les provinces côtières. Total 59 spécimens.
8. *Cyclophora pupillaria* (Hübner, 1799). Un spécimen le 22 avril et un le 25 juillet. Le dernier indigène à Wondelgem. Aucun des Pays-Bas.
9. *Orthonama obstipata* (Fabricius, 1794). Trois spécimens en avril. Du 13 juillet au 21 octobre quatorze.
10. *Agrius convolvuli* (Linnaeus, 1758). Un spécimen le 16 juin. Du 18 juillet au 26 octobre, 29 chenilles et 192 papillons.
11. *Acherontia atropos* (Linnaeus, 1758). Du 31 juillet au 26 octobre, deux chenilles et onze papillons. Aussi huit carcasses.
12. *Daphnis nerii* (Linnaeus, 1758). 29 chenilles, dont 17 à Erondegem (OV). Trois papillons du 21 septembre au 25 octobre.
13. *Hyles livornica* (Esper, 1780). Un papillon le 6 août à Alphen (GE).
14. *Macroglossum stellatarum* (Linnaeus, 1758). Présent tous les mois de l'année. Total 8908 spécimens. La plupart en juillet et août.
15. *Agrotis ipsilon* (Hufnagel, 1766). Du 23 avril à la fin de l'année. Total 4219 spécimens. La plupart d'entre eux en août.
16. *Peridroma saucia* (Hübner, 1808). Du 21 mai au 28 novembre, seulement onze spécimens.
17. *Mythima vitellina* (Hübner, 1808). De fin mai au 20 octobre. Total 42 spécimens. La plupart en octobre.
18. *Spodoptera exigua* (Hübner, 1808). Du 24 juillet au 17 octobre, 21 papillons. La plupart d'entre eux en octobre.
19. *Heliothis armigera* (Hübner, 1808). De début août à fin octobre seulement 33 spécimens.
20. *Autographa gamma* (Linnaeus, 1758). Peu en avril. De début mai à fin décembre 47381 spécimens. La plupart en juillet.
21. *Trichoplusia ni* (Hübner, 1808). Un spécimen le 29 juin et un le 28 juillet.
22. *Plutella xylostella* (Linnaeus, 1758). Du 10 février à la fin de l'année, 14917 spécimens. La plupart en juillet.
23. *Nomophia noctuella* (Denis & Schiffermüller, 1775). Total des 782 spécimens de fin mars à début novembre. La plupart en août.
24. *Udea ferrugalis* (Hübner, 1796). Au total 460 spécimens du 28 avril au 3 décembre. La plupart en septembre.
25. *Palpita vitrealis* (Rossi, 1794). Du 4 juin au 8 décembre 226 spécimens. La plupart en octobre.

26. *Antigastra catalaunalis* (Duponchel, 1833). Un spécimen le 15 octobre à Zandvoort (NH).
27. *Ancylosis oblitella* (Zeller, 1848). Une très bonne année. Pratiquement tous les jours du début juillet à la mi-septembre. Total 267 spécimens.
28. *Utetheisa pulchella* (Linnaeus, 1758). Du 13 au 17 octobre, un total de quatre spécimens. Deux en Belgique et deux aux Pays-Bas.

Abridged version

Migrant Lepidoptera in Belgium and the Netherlands in 2018.

1. *Colias hyale* (Linnaeus, 1758). From the end of April to the beginning of November 3296 observations. Most in August.
2. *Colias croceus* (Geoffroy, 1785). From 7 April to 17 November 2571 butterflies. Most in September. Few in the north of the Netherlands.
3. *Lampides boeticus* (Linnaeus, 1767). An adventive in March. Only one butterfly from September and one from October.
4. *Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758). Present in all months. Most in July. Total: 45631.
5. *Vanessa cardui* (Linnaeus, 1758). From the end of March to the beginning of December 19560 butterflies. Most in June and July.
6. *Danaus plexippus* (Linnaeus, 1758). One butterfly on July 27 in Oss.
7. *Rhodometra sacraria* (Linnaeus, 1767). From 3 August present. Most from 12 to 22 October in the coastal provinces. Total 59 specimens.
8. *Cyclophora pupillaria* (Hübner, 1799). One specimen on April 22 and one on July 25. The last indigenous in Wondelgem. No reports from the Netherlands.
9. *Orthonama obstipata* (Fabricius, 1794). Three in April. From 13 July to 21 October fourteen.
10. *Agrius convolvuli* (Linnaeus, 1758). One specimen on June 16th. From July 18 to October 26, 29 larvae and 192 moths.
11. *Acherontia atropos* (Linnaeus, 1758). From July 31 to October 26 two caterpillars and eleven moths. Also eight carcasses.
12. *Daphnis nerii* (Linnaeus, 1758). 29 larvae, of which 17 in Erondegem (OV). Three moths from 21 September to 25 October.
13. *Hyles livornica* (Esper, 1780). One moth on 6 August in Alphen (GE).
14. *Macroglossum stellatarum* (Linnaeus, 1758). Present all months of the year. Total: 8908. Most in July and August.

15. *Agrotis ipsilon* (Hufnagel, 1766). From 23 April to the end of the year. Total 4219 specimens most of them in August.
16. *Peridroma saucia* (Hübner, 1808). From May 21 to November 28 only eleven specimens.
17. *Mythima vitellina* (Hübner, 1808). From the end of May to the 20th of October. Total 42 specimens. Most in October.
18. *Spodoptera exigua* (Hübner, 1808). From 24 July to 17 October 21 moths. Most of them in October.
19. *Heliothis armigera* (Hübner, 1808). From the beginning of August to the end of October only 33 specimens.
20. *Autographa gamma* (Linnaeus, 1758). A few specimens in April. From the beginning of May to the end of December 47381 moths. Most in July.
21. *Trichoplusia ni* (Hübner, 1808). One specimen on June 29 and one on July 28.
22. *Plutella xylostella* (Linnaeus, 1758). From February 10 to the end of the year, 14917 specimens. Most in July.
23. *Nomophia noctuella* (Denis & Schiffermüller, 1775). From 10 February to the end of the year 14917 specimens. Most in July.
24. *Udea ferrugalis* (Hübner, 1796). In total 460 specimens from 28 April to 3 December. Most in September.
25. *Palpita vitrealis* (Rossi, 1794). From June 4 to December 8, 226 specimens. Most in October.
26. *Antigastra catalaunalis* (Duponchel, 1833). One specimen on October 15 in Zandvoort (NH).
27. *Ancylosis oblitella* (Zeller, 1848). A very good year. Practically daily from the beginning of July to mid-September. Total 267 specimens.
28. *Utetheisa pulchella* (Linnaeus, 1758). From 13 to 17 October a total of four specimens. Two in Belgium and two in the Netherlands.

Dankwoord

Bedankt aan alle ruim honderd vaste medewerkers aan het Belgisch en Nederlands trekvlinderonderzoek. Hartelijk dank aan alle medewerkers aan waarneming.nl, waarnemingen.be, Noctua, Telmee en de tuinvlindertellingen. Wij willen ook de heer Jurrien van Deijk bedanken voor het doorsturen van de gegevens van Noctua en Telmee. Bedankt aan de heren Wouter Vanreusel en Hisko de Vries voor het doorsturen van de exportlijsten van resp. portalen waarnemingen.be en waarneming.nl.